

Heydər Əliyev əsrinin 23-cü ili

Onun arxası, dayağı xalqdır!

Doğma ev-eşiyindən didərgin düşmüş insanların yanına getməyi qərara aldı...

Aslan Aslanov

Yaxşı yadımdadır, 1970-ci illərin sonları idi. Heydər Əliyevin Bərdə, Ağcabədi və digər rayonlara səfəri gözlənilirdi. O vaxt Hədər Əliyev Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü və Sosialist Əməyi Qəhrəmanı idi. Ağcabədi rayonuna yeni təyin olunmuş birinci katib Nadir Abbasova da Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adı verilmişdi. O, dəfələrlə mənə çağırır müəyyən tapşırıqlar vermişdi. Ona görə də raykomdan zəng edib deyəndə ki, birinci katib səni yanına çağırır, bu mənə heç də qəribə gəlmədi. Mən birinci katibin qəbul otağına gələndə orada raykomun bir neçə əməkdaşı da vardı. Nadir Abbasov hamımızı birlikdə qəbul etdi, Heydər Əliyevin Ağcabədiyə də gələcəyini dedi, hazırlıq işləri barədə rayon partiya komitəsinin əməkdaşlarının məlumatlarını dinlədi. Sonra Bərdə rayonunda keçiriləcək zona müşavirəsindən söhbət açaraq dedi:

- İstəyirəm ki, bu dəfə mənə çıxışı gənc jurnalist Aslan Aslanov hazırlasın.

"Bu etimadı doğrulda biləcəyəmmi?", - deyə düşündüm. Axı mən birinci katibə belə mötəbər tədbir üçün ilk dəfə çıxış yazacağdım.

Biz otaqdan çıxanda katib yarızarafat-yarıgerçək dedi:

- Çıxış yaxşı olsa, xoşuma gəlsə mükafat da olacaq, Aslan.

İki gündən sonra biz yenə birinci katibin otağına yığışdıq. Respublikanın rəhbəri sabah rayona gələcək, birinci katibin bircə dəqiqə də boş vaxtı yoxdur. O, özü hər şeyi bir-bir yoxlamalı, Heydər Əliyevin gedəcəyi yerlərə, tarlalara şəxsən baxmalıdır. Abbasov nə qədər yorğun olsa da, bizi gülürlə qarşıladı. Axı Heydər Əliyevin Ağcabədiyə gəlişi həm çox şərəfli, həm də çox məsuliyyətli hadisədir. Yenə də raykomun əməkdaşları hazırlıq vəziyyəti ilə bağlı məlumatlar verdilər. Deyəsən, hər şey normal idi, katib razı qalmışdı.

- Buyur, Aslan, yazdığın çıxışı oxu, qoy buradakılar da qulaq assın.

Katibin narahatlığı başa düşülən idi. Heydər Əliyevin qarşısında çıxış etmək, rayonun sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi həyatı, mövcud vəziyyəti, üzvləşdiyi problemlər və onların həlli yolları, qarşıda duran vəzifələr beş-altı dəqiqəlik çıxışda yığcam, ümumiləşdirilmiş şəkildə çatdırılmalı idi. Həm də o illərdə ənənə halı almış zona müşavirəsində bir çox rayonların birinci katibləri danışacaqdı. Heydər Əliyevin qarşısında çıxış etməyin nə qədər məsuliyyətli olduğunu hər kəs çox yaxşı bilirdi.

Mən yazdığım mətni çox aramla, vurğuları yerli-yerində, bir az da pafosla oxuyub qurtaranda baxdım ki, katibin sifətində razılıq əlaməti görünür. Rahat nəfəs aldım: şükür, deyərsən, razı qaldı.

Düzü, çıxışa bir neçə düzəlişləri də oldu. Biz otaqdan çıxanda mənə sözlədi:

- Aslan, sən dayan, mükafat məsələsi qaldı axı.

Mən fürsətdən istifadə edib dedim:

- Yoldaş katib, ən yaxşı mükafat o olar ki, Heydər Əliyev tarla düşərgələrinə gedərkən mən də orada olum, o nu yaxından görə bilim.

Hiss etdim ki, xahişim heç də Nadir Abbasovun ürəyincə olmadı, lakin etiraz etməyəcək dedi:

- Day nə etmək olar, söz vermişəm, gərək yerinə yetirəm. Amma bu şərtlə ki, çox da yaxına gəlməyəsən, bir az aralıda dayanasan"

Beləcə mən Ulu Öndəri iki dəfə yaxından görə bildim, pambıqçılarla söhbətini dinlədim. Bu, heç də hər jurnalistə nəsihət olmayan unudulmaz anlar idi.

Bəli, bu xoş xatirələr heç vaxt yaddan çıxmaz. Heydər Əliyevlə hər bir görüş, hər bir ünsiyyət uca Yaradanın mənə bəxş etdiyi bir şans idi.

Yenidən 1993-cü ilin yayına qayıdaq.

İyunun 16-dan agentliyimiz üçün həqiqətən gərgin günlər başladı. Qəbullar, görüşlər, səfərlər, müxtəlif tədbirlər bir-birini əvəz edirdi. Ölkədə davam etməkdə olan ictimai-siyasi gərginlik, xəyanət, təxribat, terror... Düşmən bütün bunlardan istifadə edərək yeni ərazilər ələ keçirməyə cəhd göstərirdi. AXC-Müsavat cütlüyünün siyasi şəxsiyyətləri, bacarıqsızlığı, vəzifə hərisliyi ölkəni vətəndaş müharibəsi həddinə gətirib çıxarmışdı. Onlar xalqın qəzəbindən qorxaraq siyasi meydanı çəkilməmişdilər, hətta bəziləri qarşıbaça xalqımız üçün çox təhlükəli hadisə baş verdi. Əbülfəz Elçibəy iyunun 17-dən 18-nə keçən gecə Bakını qəfil tərk edərək Ordubad rayonuna, doğulduğu Kələki kəndinə getdi. Guya Azərbaycanı oradan idarə edəcəkdilər.

Bu qeyri-müəyyənlik çox davam edə bilməzdi. İyunun 24-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətləri Ali Sovetin sədrinə keçdi. İyulun 2-də Heydər Əliyev bəyanatla çıxış etdi. Bəyanatda vurğulanırdı ki, son günlər görülən tədbirlər nəticəsində xalqımız üçün çox təhlükəli olan vətəndaş müharibəsinin qarşısı alınmış və ölkəmizdə daxili siyasi gərginlik müəyyən qədər azalmışdır. Lakin Ermənistan tərəfindən

Azərbaycana qarşı aparılan müharibə və xüsusən də son günlərdə həmsərhəd rayonlara edilən hərbi təcavüzlər daxili siyasi mühitə mənfi təsir göstərir. Heydər Əliyev bəyanatının sonunda münafiqin sülh yolu ilə nizama salınmasının tərəfdarı olan Azərbaycan Respublikası adından dünyanın nüfuzlu dövlətlərinin rəhbərlərini, BMT, ATƏM və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları Ermənistanın beş ildən artıq davam edən təcavüzünü qətiyyətlə pisləməyə, təcavüzkarı cümləməyə məqsədilə təcili və təsirli tədbirlər görməyə çağırırdı.

İyulun 5-də Azərbaycan Respublikası

Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirən Ali Sovetin sədri daha bir bəyanatla çıxış etdi:

ATƏM-in Minsk konfransının sədri Rafaelli iyulun 5-də Azərbaycana gəlməli idi, biz onu qarşılamaya hazırlaşdığımız vaxt məlum oldu ki, səfər təxirə salınıb. Həm sədrin Bakıya gəlməməsi, həm də belə münasibət bizi çox təəcübləndirdi. Üç böyük dövlət - ABŞ, Rusiya, Türkiyə və BMT bu məsələyə diqqəti artırmalı və Ermənistanla lazımı təsir göstərməyə çalışmalıdır.

Bax, belə kəskin iradlardan,

tələblərdən sonra ATƏM-in Dağlıq Qarabağa dair Minsk konfransının sədri Mario Rafaelli Bakıya gəldi və Heydər Əliyevlə birlikdə mətbuat konfransı keçirdi.

Mətbuat konfransı çox ciddi, gərgin anlarla yadda qaldı. Aparılan danışıqlardan sonra Rafaelli rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə birlikdə Yerevana getdi, axşamüstü yenedən Bakıya qayıtdı.

İyulun 12-də avropalı qonaqlar Ağdama, oradan Xankəndiyə gəlməli idilər. Lakin burada erməni hiyləsi yenidən işə düşdü. Onlar danışıqlardan hər vaxt yayınmaq, buna əngəl törətmək istəyirdilər: gah dedilər Ağdam yolu, gah dedilər Füzuli-Xankəndi yolu başdan-başa minalıdır. Heydər Əliyev ATƏM-in Minsk konfransı sədrinin regiona səfəri zamanı qarşıya çıxan bütün problemləri, ermənilərin çirkin əməllərinin ən xırda detallarını belə kütləvi informasiya vasitələrinə nümayəndələrinə, bununla da bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırdı: danışıqlar məhz Ermənistan tərəfinin günahı üzündən heç bir nəticə vermir.

Heydər Əliyevin geri çəkilmək fikri yox idi. Çox keçmədən, 1993-cü il iyulun 26-da o, BMT Təhlükəsizlik Şurasının dərhal çağırılması və bütün bu məsələlərin ətraflı mü-

zakirə edilməsi üçün BMT TŞ-nin sədrinə və BMT-nin baş katibinə rəsmi məktub göndərdi.

İyulun 23-də Ağdam şəhəri də Ermənistan tərəfindən işğal olundu. Bu, həm də Heydər Əliyevi gözəndən salmaq, onun apardığı işə mane olmaq üçün əvvəlcədən düşünülmüş ssenarinin tərkib hissəsi idi. İnsanları narazı salmaq istəyirdilər. Amma anlamırdılar ki, Heydər Əliyev vaxtilə SSRİ kimi nəhəng imperiyanın rəhbərlərindən biri olmuş dahi şəxsiyyətdir. Onun arxası, dayağı xalqdır. Ona görə də doğma ev-eşiyindən didərgin salınaraq ağır vəziyyətə düşmüş in-

sanların yanına getməyi qərara aldı.

1993-cü il iyulun 24-də işin axırında mənə zəng gəldi və tapşırıq verildi: təcili dəmiryol vağzalında olmalısın. Oradan hara gedəcəyimiz deyilmədi, amma təxmini hesab etdim ki, Ağdam tərəfə gedəcəyik. Vağzala gələndə yol yoldaşlarımızı gördüm və öyrəndim ki, Heydər Əliyev Bərdəyə, qaçqın və məcburi köçkünlərlə görüşə gedir, digər tədbirlər də olacaq. Hökumət qatarında yol getmək çox maraqlı olsa da, Ağdamın işğalı çox ciddi qanqaralıq yaratmışdı. Hamı kəndər içində idi. Bir azdan Heydər Əliyev gəlib öz vaqonuna qalxdı.

Sübh tezdən Bərdəyə çatdıq. Heydər Əliyev bütün nümayəndə heyəti ilə birlikdə rayon icra hakimiyyətinin iclas zalına keçdi. Burada Bərdə, Ağcabədi və digər ətraf rayonlara pənah gətirmiş məcburi köçkünlərin yerləşdirilməsi, ərzaqla təmin edilməsi, onlara tibb xidməti göstərilməsi sahəsində təxirəsalınmaz vəzifələr müzakirə olundu.

Ağdam şəhərinin işğalı bölgənin elektrik enerjisi, yanacaq, içməli su ilə təminatında

da əngəllər yaratmışdı. Məsələn, yüzlərlə artezian quyusu işləmirdi. Bir tərəfdən düşmən Ağdam rayonu ərazisindəki taxıl zəmiyyətlərinə od vurub yandırır, digər tərəfdən nisbətən təhlükəsiz ərazilərdə təsərrüfat işləri tamamilə dayanmışdı, mal-qaranın, yığılmış məhsulların çıxarılmasına fikir verilmirdi. Müşavirədə qərara alındı ki, yaranmış gərginliyin aradan qaldırılması üçün bütün canlı qüvvə və texnika səfərbər edilsin. Rayon rəhbərliyinə digər vacib tapşırıqlar da verildi.

Heydər Əliyev müşavirədən sonra icra hakimiyyətinin binasının qarşısına toplaşmış

Bərdə və Ağdam sakinləri ilə görüşdü, bir sıra kəndlərə gedib orada məskunlaşan məcburi köçkünlərlə söhbət etdi. Ağır kəndər içində olan insanlar Heydər Əliyevə ən əziz adamları - ata, dost, qardaş kimi qarşılayır, ona bəslədikləri böyük ümidi dilə gətirirdilər. Ağbircək Gövhər Səfiyarovanın Ulu Öndərə kədər və ümid dolu müraciəti hələ də yadımdadır: "Əziz rəhbərimiz, sizi gördük, özümüzə güc tapıb bu ağır dərddə dözüürük. İnanırıq ki, xalq öz ətrafınızda birləşdirərək

hərc-mərcliyə son qoyacaqsınız. Əli silah tutan hər kəsi səfərbər edərək əzgin erməni vəhşilərinə lazımı dərs verəcəksiniz, bu təcavüzün qarşısını alıb torpaqlarımızı geri qaytaracaqsınız. Ümidimiz sizədir, nicat yolumuz sizin ətrafınızda sıx birləşməkdir".

Məcburi köçkünlüyün, yurd itkisinin necə dözülməz dərd olduğunu bu əzabı yaşayan hər kəs yaxşı bilir. Lakin Bərdədə keçirilən görüşlərdə heç kim şəxsi problemlərdən, qarşılaşdığı çətinlikdən danışmadı. Ölkəni düşdüğü ağır vəziyyətdən yalnız Heydər Əliyev kimi bir dahinin xilas edəcəyinə böyük inam vardı. Bu inam çöhrələrindən, baxışlardan oxunurdu, bu çətin anda hamının fikri üst-üstə düşürdü: xalqımız kürek-kürəyə verib torpağımızın müdafiəsinə qalxmalı və düşməne layiqli cavab verilməlidir.

Elə həmin gün biz Bərdədən Gəncə şəhərinə getdik. Heydər Əliyev Gəncə ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşdü, hərbiçilərlə müşavirə keçirdi.

(Ardı var)